

Sausio pabaigoje minint Europos gimdos kaklelio vėžio prevencijos savaitę, visuomenės sveikatos specialistai primena moterims, kokia svarbi yra šios ligos prevencija. Kasmet Lietuvoje gimdos kaklelio vėžio diagnozę išgirsta apie 500 moterų.

Visuomenės sveikatos specialistai primena, kad apsisaugoti nuo šios ligos įmanoma - profilaktinės patikros ir skiepai, tai būdai, kurie padeda išvengti gimdos kaklelio vėžio - virusinės kilmės susirgimo, plintančio lytiniu keliu.

Gimdos kaklelio vėžys – tai liga, ankstyvoje stadijoje galinti neturėti jokių simptomų. Rekomenduojamos reguliarios patikros gali padėti laiku aptikti ikivėžinius pakitimus, kurie dažniausiai išgydomi su minimaliomis pasekmėmis reprodukciniai sveikatai. Šiai ligai atsirasti reikia laiko. Atvejai, kai vėžys išsivysto per metus ar dvejus, – ypač reti.

Žmogaus papilomos viruso (ŽPV) infekcija – didžiausias rizikos veiksnys susirgti gimdos kaklelio vėžiu.

Siekiant sumažinti ikivėžinių susirgimų skaičių, nuo 2023 metų vasario 1 d. pasiskiepyti nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV) gali ne tik 11 metų mergaitės, bet ir berniukai. Mokamai gali skiepytis ir vyresnės mergaitės bei moterys. Vakcinacijai nuo ŽPV amžiaus ribojimų nėra, rekomenduojama skiepytis visoms amžiaus grupėms. Tikslingiausia skiepus skirti 9-13 metų tiek mergaitėms, tiek berniukams ir jaunesnio amžiaus moterims (iki 26 metų), dar nesusidūrusioms su ŽPV (prieš pirmąjį jų lytinį kontaktą).

Skiepijantis ŽPV vakcinomis, galima išvengti ikivėžinių susirgimų bei iki 75 proc. sumažinti visų gimdos kaklelio vėžio atvejų.

Lietuvoje nuo 2004 metų vykdoma gimdos kaklelio vėžio prevencinė programa. Jos paskirtis – nustatyti ikivėžinius pakitimus arba vėžį kuo ankstyvesnėje stadijoje, kol dar nėra simptomų ir juos išgydyti, tokiu būdu išvengiant vėlyvų stadijų vėžio bei mirčių nuo vėžio. Laiku aptikus ryškius ikivėžinius pokyčius, liga gali būti išgydoma beveik visoms pacientėms. Ankstyvųjų gimdos kaklelio vėžio stadijų penkerių metų išgyvenamumas gali siekti 90 proc. ir daugiau. Dėl to itin svarbu reguliariai tikrintis. Programa skirta visoms 25- 59 m. moterims (1 kartą per 3 metus).

Pagal šią programą kartą per trejus metus atliekamas citologinio tepinėlio tyrimas. Kol normalios gimdos kaklelio ląstelės dėl įvairiausių veiksnių virsta vėžinėmis, praeina ne vienas mėnuo ir net ne vieneri metai. Pakitimų pradžios moterys dažnai nejaučia, tačiau tik ankstyvas jų nustatymas leidžia išvengti ligos, pasveikti. Pagal citologinio tepinėlio rezultatus gali būti nemokamai atliekama biopsija, leidžianti objektyviai patvirtinti arba paneigti ligos diagnozę.

Nuo 2022 m. sausio 1 d. nemokamai dėl gimdos kaklelio vėžio gali pasitikrinti 35–59 m. amžiaus moterys, kurioms kartą per 5 metus atliekamas aukštos rizikos žmogaus papilomos viruso (AR ŽPV) tyrimas skystoje terpėje.

Svarbu paminėti, kad nėra vienos veiksmingiausios prevencijos priemonės. Vertinant šiuo metu esamas tendencijas, apskaičiuota, kad vakcinacija nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV), organizuotas patikros programų vykdymas, laiku atliktas teisingas gydymas ir moters stebėjimas po jo gali padėti sumažinti šios ligos dažnį.

Kodėl svarbu reguliariai profilaktiškai tikrintis?

Reguliari patikra ypač aktuali moterims, kurios nėra pasiskiepijusios. Toms, kurios pasiskiepijusios nuo ŽPV, patikra taip pat aktuali, nes vakcina neapsaugo nuo visų galimų ŽPV tipų. Tyrimais nustatyta, kad prevencinė programa veiksmingai sumažina tikimybę mirti nuo gimdos kaklelio vėžio. Nustatyta, kad dalyvavusių prevencinėje patikros programoje rekomenduojamu 3 metų laikotarpiu tikimybė mirti nuo gimdos kaklelio vėžio buvo 56% mažesnė lyginant su nedalyvavusiomis. Dalyvavimas patikroje itin sumažino mirties nuo pažengusių stadijų vėžio riziką bei riziką tarp 40 m. amžiaus ir vyresnių moterų.

Pagrindinė ir pirminė gimdos kaklelio vėžio priežastis - onkogeniniai žmogaus papilomos virusai (ŽPV virusai). Gimdos kaklelio vėžį gali sukelti apie 15 žmogaus papilomos viruso (ŽPV) rūšių. Daugelio tyrimų duomenimis, onkogeninių genotipų ŽPV randami iki 99,8 proc. moterų, sergančių gimdos kaklelio vėžiu, mėginiuose.

ŽPV infekcijos šaltinis ir rezervuaras yra užsikrėtęs ŽPV žmogus. ŽPV infekcija gali užsikrėsti tiek vyrai, tiek moterys. ŽPV plinta lytinių santykių (vaginalinių, oralinių, analinių) metu, tiek per heteroseksualius, tiek per

homoseksualius santykius. Visų rūšių ŽPV galima užsikrėsti ne tik lytinių santykių metu, bet ir bet kokio kontakto su užsikrėtusio žmogaus lyties organais metu, kontaktiniu būdu per odą bei gleivinių mikrotraumas. Infekuota ŽPV motina virusą gali perduoti vaikui gimdymo metu.

Nustatyta, kad gimdos kaklelio vėžio rizika didėja daugėjant lytinių partnerių skaičiui, nes didėja užsikrėtimo ŽPV tikimybė. Kad išsivystytų gimdos kaklelio vėžys vien virusinės infekcijos nepakanka. Kartu veikia kiti rizikos veiksniai – aplinkos įtaka, moters hormoninė būklė, rūkymas ir kt.

Siekiant išvengti gimdos kaklelio vėžio lankytis pas gydytoją būtina kas 3 metus (arba kaip rekomenduoja gydytojas). Moterys, kurios jau peržengė menopauzės amžių, yra lygiai tiek pat pažeidžiamos. Net nesant jokių simptomų pas ginekologą reikia lankytis visoms bent kartą per metus. Jei liga jau išsiduoda simptomiškai, tai išduoda pažengusią stadiją ir prastą diagnozę.

Gimdos kaklelio vėžio problema gali būti įveikiama efektyviai taikant profilaktines priemones. Visuomenės sveikatos specialistai tikisi, jog profilaktinė patikros programa ir vakcinacija nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV) gali pakeisti gimdos kaklelio vėžio statistikos vaizdą. Turėtų ne tik gerėti sergamumo ir mirtingumo nuo šios ligos rodikliai, bet ir išvengtume beviltiškų mirčių, kai gydant vėlyvos stadijos gimdos kaklelio vėžiu sergančias moteris nepasiekiamas norimas rezultatas.

Vykdamas gimdos kaklelio vėžio prevencijos programą, sergamumą šia liga ir mirtingumą nuo jos galima ženkliai sumažinti, todėl moterys kviečiamos neatidėlioti, nelaukti akivaizdžių ligos simptomų, o savo iniciatyva kreiptis į šeimos gydytoją arba akušerį ginekologą ir profilaktiškai pasitikrinti dėl gimdos kaklelio vėžio. Už šias paslaugas mokėti nereikia, jos apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų (PSDF).

Primename, kad šiuo metu Lietuvoje nemokamai pasitikrinti galima pagal 5 prevencines programas, t. y. 4 vėžio prevencijos programas: prostatos, storosios žarnos, gimdos kaklelio, krūties bei širdies ir kraujagyslių ligų.

SVEIKAS SAULĖS MIESTAS
Šiaulių miesto savivaldybės
visuomenės sveikatos biuras

Išsitirk

DĖL GIMDOS KAKLELIO VĖŽIO

MOTERYS
35 – 59 METŲ
(imtinai)

KARTĄ
PER
5
METUS

Atliekamas aukštos rizikos žmogaus papilomos viruso (AR ŽPV) tyrimas skystoje terpėje.

MOTERYS
25 – 59 METŲ
(imtinai)

KARTĄ
PER
3
METUS

Atliekamas citologinio tepinėlio tyrimas. Gavus jo rezultatus gali būti atliekama biopsija.